

شهربانو

۲شنبه
۲۱ تیر ۱۴۰۰
۱ دی‌الحه ۱۴۴۲ شماره ۲۴۲۲

(۶)

یکی از مهم‌ترین
ایرادهایی که در
خانواده مذهبی
می‌بینم این است
که بسیاری از
مادرها نمی‌توانند
فلسفه حجاب را به
دختران بیاموزند
زیرا خود نیز به
صورت تقلیدی
از والدین خود فرا
گرفته‌اند

حمیده
وحیدی
روزنامه‌نگار

هنگامه

عکس: سانا صفایی اشهرآرا

گفت‌وگو با دکتر ناهید مشایی، اسلام‌پژوه و استادیار دانشگاه فردوسی

حجاب؛ زمینه‌ساز تعالی و کمال انسان

رضاخان برای بی‌حجابی بدون همسرانشان شرکت کردند. واقعه مسجد گوهرشاد و اسناد به‌جامانده از آن نشان می‌دهد مردم تا چه اندازه مخالف این مسئله بودند و اگر رضاخان و بعدها محمدرضا قدرت تغییر در الگوی آموزشی یعنی برداشتن حجاب در مراکز فرهنگی و آموزشی مانند مدارس و دانشگاه‌ها و ادارات را نداشتند زنان به‌سختی آن را می‌پذیرفتند.

این روزها می‌شنویم که خیلی‌ها به‌ویژه جوانان بر این نظرند که ظاهر و پوشش مهم نیست و قلب و نیت آدم‌ها اهمیت دارد.

من مخالف این نظر هستم. نوع پوشش بر ارتباط ما با یکدیگر اثرگذار است. اکنون جامعه ما دچار انحرافات و اشکالاتی شده که انسان‌ها را از حالت نرمال خارج کرده است. انسان عادی پوشش متعادل خود را دارد. هیچ‌وقت یک پزشک لباسی را که در خانه به تن دارد در محل کار نمی‌پوشد. انسانی که پوشش خود را با هدف انتخاب می‌کند و پیامی به دیگران منتقل می‌کند، چه‌طور می‌تواند به ظاهر کاری نداشته باشد. من ایراد را در این می‌بینم که نتوانسته‌ایم پیام و علت کنش رفتاری جوان امروزی را دریافت کنیم. کسانی که می‌گویند قلب و نیت مهم است و ظاهر هرچه باشد عیبی ندارد، خودشان را فریب می‌دهند. اتفاقاً همین افراد در مکان‌های مختلف متفاوت لباس می‌پوشند.

جوان امروزی علاقه‌مند به مد و لباس است و معتقد است که زیبایی بخش مهمی از زندگی اوست. شاید به همین دلیل باشد که به دنبال فرستادن پیام از طریق پوشش است. اگر فقط قلب و نیت مهم باشد، نه ظاهر، پس چرا خودش این مقدار به برداشتن پوشش و کم‌حجابی اصرار دارد؟ از دیدگاه جامعه‌شناسان «من زیبا هستم» یک کنش و پیام است اما مسئله مهم این است که هیچ‌گاه زیبایی فطری صرفاً با عمل جراحی، پوشیدن لباس نیمه‌برهنه و مانند آن‌ها محقق نمی‌شود. زیبایی‌ای که خداوند برای کمال انسان قرار داده است تنها مربوط به ظاهر فرد نیست. ما زنان توانمندی داریم که از اقشار بالای اجتماع هستند اما پوشش ندارند. این مسئله صرفاً به همان بینش درباره زیبایی ظاهری برمی‌گردد. اگر زنان با حجاب ما هم پوشش را صرفاً یک پوسته ببینند، آن هم تأثیری ندارد.

پوشیده بودن یکی از شئون انسان است و پدیده‌ای که به اندازه طول تاریخ زندگی بشر سابقه دارد. حجاب و پوشش در مفهوم عام آن همیشه ناظر بر شرم و حیا بوده است که در حیطه رفتار مهم‌زن و مرد می‌گنجد. همین خصلت انسانی نمی‌تواند تنها صرفاً برای حفاظت از سرما و گرما باشد. اهمیت حجاب برای انسان از گذشته تا امروز در مجسمه‌ها، کتیبه‌ها و نقش برجسته‌های تاریخی به‌جامانده مشاهده می‌شود و تاریخ بشر پیش از میلاد مسیح و پس از آن، پوشش زن و مرد را نشان می‌دهد. به همین دلیل، به مناسبت هفته عفاف و حجاب و سالروز قیام مسجد گوهرشاد علیه کشف حجاب گفت‌وگویی داشتیم با دکتر ناهید مشایی، اسلام‌پژوه و استادیار دانشگاه فردوسی مشهد، که در ۲ بخش در شهربانو ارائه خواهد شد.

به‌عنوان یک پژوهشگر در حوزه زنان و اسلام‌شناس، به نظر شما چه قدر نیاز است که در عرصه عفاف و حجاب در کشور کار شود؟

ما باید مسیر پیموده‌شده توسط مراکز فرهنگی را بازنگری و مطالب را در تاریخ ریشه‌یابی کنیم. مسئله حجاب خیلی عمیق‌تر از یک پوشش ساده است که حتی آن را زنانه و مردانه بدانیم و صرفاً از زنان بخواهیم خود را بپوشانند. زنان ایران از زمان مادها که نخستین ساکنان آریایی ایران بودند حجاب کاملی شامل پیراهن بلند چین‌دار و شلوار تا مچ پا و شنلی بلند روی لباس‌ها داشته‌اند. این حجاب در دوران سلسله‌های مختلف پارس‌ها نیز معمول بوده است. در زمان زرتشت و قبل و بعد از آن، زنان ایرانی از حجابی کامل برخوردار بوده‌اند. هم‌چنین ویل دورانت در کتاب «تاریخ تمدن»، مشرق زمین، گاهواره تمدن «(ج. یکم، ص. ۴۳۴) به مسئله محجب بودن زنان در شرق عالم، به‌ویژه ایران، اشاره می‌کند. ما نیز با کمی تأمل هنوز می‌توانیم این مسئله را حتی در پوشش مردم سنتی ژاپن و چین ببینیم.

با این سابقه تاریخی، از بین رفتن پوشش در ایران معاصر چه‌طور گسترش پیدا کرد؟

ببینید، این مسئله حتی در زمان رضاخان هم قابل تحمل نبود. به نقل از تاریخ، می‌توانم بگویم برخی درباریان هم در نخستین مهمانی